

5. Кубата Н. П. Гра як засіб формування соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Молодий вчений. 2018. №5. С. 53-56.
6. Циба В. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз): Навчальний посібник. К.: МАУП, 2010. С. 342.

УДК 373.2.091.33-027.22:796]:502/504

Нищун С. І.

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка*
Науковий керівник – к.п.н., доц. Карапузова І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЇХ З ПРИРОДОЮ

У статті розглядаються особливості організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку у процесі ознайомлення їх з природою. Описано, як у кожній віковій групі виконуються певні програмові завдання ознайомлення з природою, зважаючи на вікові особливості дітей.

Ключові слова: дошкільник, ігрова діяльність, розвиток, ознайомлення з природою.

Ознайомлення дітей з природою – один із основних засобів їхнього розвитку, у процесі якого розширюється орієнтація дітей в навколишньому світі, формуються пізнавальні здібності, виховується відповідальне ставлення до природи. Ознайомлення дітей з природою передбачає формування у них відповідний об'єм знань про предмети, явища неживої і живої природи, виховання інтересу і любові до неї.

Виходячи з того, що гра у більшості психолого-педагогічних досліджень визнається важливим засобом виховання, навчання й розвитку дітей дошкільного віку, на нашу думку, гра в процесі ознайомлення дошкільників з природою виконує не лише освітню, а й виховну і розвивальну роль. Зокрема, вона є засобом і методом виховання наполегливості в досягненні позитивного результату, формування здібностей дитини, забезпечення емоційного характеру діяльності дітей, створення умов для прояву свідомої оцінки своїх можливостей, реальної самооцінки, стимулювання творчої діяльності, формування потреби в самоствердженні, розвиткові волі й довільності, виховання особистості в цілому.

Розв'язанню питань всебічного розвитку дітей дошкільного віку засобами природи сприяли праці Я. Коменського, К. Ушинського, В. Сухомлинського, О. Савченко, З. Плохій, Н. Бібік, Н. Коваль, Н. Лисенко, Г. Пустовіта, Н. Пустовіт, Н.Яришевої та ін.). Окремі аспекти використання гри у процесі ознайомлення дітей з природою

досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені. Зокрема, Е. Бойко вивчала особливості екологічних ігор, Т. Кириєнко, Л. Пундик, А. Матвійчук, В. Маршицька досліджували специфіку ігор у природі, О. Мемешина розглядала екологічні ігри як засіб екопедагогіки, Т. Богданець, Н. Денисенкова вивчають гру як засіб ознайомлення дітей з природою, Т. Ніколаєва вивчає вплив ігрових прийомів на формування в дошкільників основ природничих знань.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, на сучасному етапі модернізації дошкільної освіти актуалізуються питання особливостей організації ігрової діяльності дошкільників у процесі ознайомлення з природою в контексті формування дієвих природничих знань, умінь та навичок дітей дошкільного віку.

Зважаючи на особливості дітей дошкільного віку, в кожній віковій групі виконуються певні програмові завдання ознайомлення дітей з природою. Вони передбачають поступове засвоєння природних знань, а тому ознайомлення дітей з природою в ЗДО вимагає постійного безпосереднього спілкування з нею.

Так, дітей 2-3-х років життя знайомлять з рослинами, тваринами, явищами неживої природи, формують уміння виокремлювати їх в просторі, виділяти і правильно називати деякі прикмети рослин (колір листя, квітів), рухи й голоси тварин. При цьому у дітей вдосконалюються аналізатори (зоровий і слуховий), розвивається інтерес і увага до побаченого, формується позитивне ставлення до них [3, с.8].

У дітей 4-го року життя формується уявлення про предмети і явища природи, з якими вони постійно зустрічаються в житті. На основі цих уявлень поступово встановлюються зв'язки, які діти можуть усвідомити в процесі предметно-чуттєвої діяльності на заняттях, іграх і відобразити їх в формі конкретних уявлень. У цьому віці дітей навчають спостерігати, виділяти окремі прикмети рослин, тварин, порівнювати об'єми, групувати їх за зовнішніми ознаками. В процесі засвоєння знань у дошкільників розвиваються форми пізнавальної діяльності [3, с.8].

До п'яти років у дітей формується наочно-образне мислення, що дозволяє дошкільникам засвоювати узагальнені знання. Тому в процесі ознайомлення дітей з природою їх вчать виділяти особливості будови рослин, тварин і встановлювати їх залежність від умов існування [3, с.8].

До кінця дошкільного віку в дітей має бути розвинута елементарна форма логічного мислення, здатність до аналізу і синтезу, вміння виділяти індивідуальні і загальні ознаки рослин і тварин, робити узагальнення. До вступу до школи у дитини має бути розвинута спостережливість, допитливість, сформований інтерес до сільськогосподарської праці, любов і бережливе ставлення до природи, здатність знаходити в ній красиве [7, с.89].

Включення ігор у процес ознайомлення дітей з природою створює емоційний фон, що забезпечує ефективний результат засвоєння знань, умінь, навичок. На це вказував ще О. Запорожець, який наголошував, що емоційні прояви впливають не лише на рівень інтелектуального розвитку дитини, але й на її розумову активність, на творчі здібності. Цю думку підтверджують і дослідження Л. Абрамян та А. Кошелевої, котрі дійшли висновку про те, що за допомогою гри легко налагоджується позитивне ставлення дитини до оточуючих людей, формуються нові позитивні емоції й почуття. В дослідженнях О. Янковською було доведено, що використання дидактичних ігор природничого змісту за умови відповідальної підготовки дітей у певній системі дає змогу формувати у дітей міцні знання, систематизувати їх, підводити до узагальнень, розвивати мислення та мовлення [6, с.37].

Дотримання дітьми з дошкільного віку норм поведінки, у тому числі в природі, вимагає прояву певних вольових зусиль. Використання ж гри у процесі виховання дошкільників значно впливає на розвиток волі й довільності. Це підтверджують результати дослідження Є.Смірної. Так, встановлено, що в ході проведення ігор з правилами діти вчаться стримувати безпосередні імпульсивні рухи, стають більш дисциплінованими, краще контролюють свої вчинки, охоче приймають й виконують завдання та доручення дорослого, прагнуть дотримуватись правил спілкування й поведінки [4, с.11].

На думку, Л. Лохвицької, здатність до вольових зусиль в умовах проведення ігор природничого змісту дозволяє дітям дошкільного віку, по-перше, зосереджуватись і підтримувати довільну увагу в процесі пізнання природи, спостерігати, запам'ятовувати, активно мислити при встановленні причин та явищ, що відбуваються в навколишньому. По-друге, у грі дошкільникам легше здійснювати контроль своєї поведінки у природі. У відомих межах діти можуть підкоряти свою діяльність поставленим цілям. Так, виконуючи в грі завдання по догляду за рослиною або твариною, дитина більшою мірою здатна виконати доручення якісно, відмовитися від різних приємних занять, не закінчивши роботу [1, с.8].

Участь однолітків у грі також дає можливість відчутти значення своєї діяльності. Ця можливість, відзначає Д. Менджерницька, здійснюється через два моменти. По-перше, спостерігаючи й оцінюючи дії інших і передбачаючи власне виконання тих же дій, дитина краще усвідомлює правила гри, оскільки в цьому випадку вони представлені в зовнішній розгорнутій формі. По-друге, постійний контроль з боку інших дітей (їхні зауваження, попередження й навіть погрози виключити з гри за неправильну поведінку), їх емоційно виражене ставлення звертають увагу дошкільника на власні дії [2, с.48].

У грі діти спілкуються один з одним, проявляючи при цьому ті якості, які недоступні їм у повсякденному житті. Спілкування в ігрових ситуаціях дає їм відчуття реальності, підсилює мотивацію до природничої діяльності. При цьому в грі мотивація, здобуває цілий комплекс пізнавальних, естетичних, моральних, соціальних спонукань, що вимагають від учасників прийняття рішень, а це особливо важливо в процесі формування бережливого ставлення до природи [5, с.12].

На думку Н. Яришевої, перспективне планування ігрової діяльності у процесі ознайомлення з природою доцільно здійснювати на основі визначення педагогами ігрових дій, які можуть виконувати діти в процесі гри, виходячи зі свого досвіду й знань, а також припускаючи перспективу розвитку цих дій на основі ефективного керівництва. Система формування ігрових навичок дошкільників припускає постійне використання таких традиційних прийомів, як: пояснення; нагадування; спостереження за іграми дітей; включення педагога в гру дітей. Застосовуються прийоми, які можуть бути використані при розвитку сюжету конкретних ігор й ігрових ситуацій у процесі ознайомлення дітей з природою. Зокрема, це такі: екскурсії; цільові прогулянки; розглядання ілюстрацій; бесіди; читання художньої літератури; продуктивна діяльність дітей. При цьому вихователь має пам'ятати, що зміст ігрової діяльності дошкільників має бути тісно взаємопов'язаним зі змістом освітньо-виховної роботи процесу ознайомлення дітей з природою [7, с.92].

Зазначимо, що ігрова діяльність дітей різного віку має свої особливості, що передбачає використання специфічних форм і методів педагогічного керівництва нею. Щоб досягти емоційно насиченої, творчої ігрової діяльності у процесі ознайомлення дітей з природою, педагогові необхідно комплексно керувати її формуванням, а саме: забезпечувати постійне спілкування дитини з природою, цілеспрямовано збагачувати тактичний досвід дитини, поступово переводячи його в умовний ігровий план, спонукати дошкільника до творчого відображення дійсності.

Отже, включення дошкільника у різні види ігрової діяльності у процесі ознайомлення з природою, постійне керівництво нею з боку дорослого є важливою умовою всебічного розвитку дитини, формування у неї природничих знань, умінь та навичок бережливого та естетичного ставлення до природи.

Список використаних джерел

1. Лохвицька Л. Створення навчально-ігрового довідника для пізнавального розвитку дошкільників. *Дошкільне виховання*. 2008. №10. С. 8-9.
2. Менджерницкая Д. В. Воспитателю о детской игре: метод. Пособие. М.: Просвещение, 1982. 126 с.
3. Ознайомлення дітей з природою. *Дитячий садок*. 2009. №3. С.8-10.
4. Усик В. *Природа і діти. Дошкільне виховання*. 1992. С. 10-11.

5. Якубенко В. *Учити пізнавати, любити, бегети природу. Дошкільне виховання.* 2008. № 6. С. 12-13.
6. Яновська О. П. *Дидактичні ігри в дитячому садку.* К.: Основа, 1975. 123 с.
7. Яришева Н. Ф. *Методика ознайомлення дітей з природою: навч. посібник.* К.: Вища школа, 1993. 255 с.

УДК 373.2.016:81'233]:37.064.1

Новоселецька Н. І.

ЗДО (ясла-садок) «Веселка» м. Хорола

Ковалевська Н. В.

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛІВ З БАТЬКАМИ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗДО

У статті висвітлено значення взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти з батьками дітей, які відвідують ЗДО. Основна увага присвячена характеристиці форм взаємодії з батьками з розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Автори звертають увагу на значення способів взаємодії: залучення батьків до мовленнєвого розвитку дошкільника, постійний зворотній зв'язок з родиною та дають характеристику традиційним та нетрадиційним формам співпраці.

Ключові слова: *діти дошкільного віку, мовленнєвий розвиток дошкільника, форми взаємодії, традиційні форми взаємодії, нетрадиційні форми взаємодії.*

Актуальність дослідження. Організація взаємодії вихователів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців набуває особливого сенсу, оскільки вони мають різні уявлення щодо її сутності. Вихователі розуміють взаємодію як допомогу батькам, сприяння підвищенню виховного потенціалу родин, формуванню у батьків навичок ефективної співпраці з власною дитиною. Батьки ж сприймають діяльність вихователів як один із напрямів комунікації, який є допоміжним у сумісному рішенні комплексних проблем розвитку дітей, часто оцінюючи подібні ініціативи педагогів як втручання повчального характеру. Від ступеня порозуміння між батьками й вихователями залежатиме успіх всебічного розвитку дошкільника, зокрема мовленнєвого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можливість і успішність використання різноманітних форм роботи з батьками в умовах закладів дошкільної освіти доведено численними психологічними й педагогічними дослідженнями, проведеними Т. Ф. Алексєєнко, Л. В. Калуською, О. Л. Кононко, О. С. Поляковою.